

СТАНОВИЩЕ

ОТНОСНО: установяване на противоконституционността изцяло (на всички разпоредби) на Закона за достъп до документите на бившата Държавна сигурност (ДВ, бр. 63 от 1997 г.)

Искането за установяване на противоконституционността изцяло (на всички разпоредби) на Закона за достъп до документите на бившата Държавна сигурност (ЗДДБДС) е повдигнато от 52 народни представители от 38-ото Народно събрание.

С определение от 28 август 1997 г. Конституционният съд е допуснал разглеждането по същество и е конституирал Министерския съвет като заинтересувана страна по делото с възможност да изрази становище по него.

Уважаеми господа конституционни съдии,

В искането се твърди, че разпоредбите на ЗДДБДС противоречат на Конституцията.

По повод предявеното искане и определението на Конституционния съд от 28 август 1997 г. Министерският съвет изразява следното становище:

Считаме, че искането е **неоснователно**, като излагаме следните съображения:

1. В точка първа от искането на групата народни представители е посочено, че ЗДДБДС нарушава конституционния принцип на разделение на властите на законодателна, изпълнителна и съдебна, като изпълнителната власт в лицето на министъра на вътрешните работи

фактически и юридически се разпорежда със съдбата на Президента, висшите магистрати, конституционните съдии и народните представители.

Считаме аргумента за необоснован.

Със закона не се нарушава принципът на разделение на властите, тъй като липсват норми, които да засягат (ограничават) функции и правомощия на самите органи от посочените власти, а се извършва проверка за принадлежността на определен кръг от длъжностни лица към бившата Държавна сигурност. Целта на закона е да се сложи край на „компроматната“ война, да бъде премахната зависимостта на бившите сътрудници от принадлежността им към бившата Държавна сигурност и демократичното общество в България да бъде пълноценно и обективно информирано за дейността на избраните от него длъжностни лица.

Със ЗДДБДС се развива конституционно закрепеното право в чл. 41 от Конституцията да се търси, получава и разпространява информация. Това право е конституционно гарантирано със задължението на държавните органи да я предоставят, стига да не е определена от закона като държавна тайна. Обратното би било цензура и монополизиране на част от публичното пространство.

Съгласно Решение № 7 от 1996 г. по к.д. 1/96 г. на Конституционния съд на Република България „носител“ на правото по чл. 41, ал. 1 от Конституцията за получаване и разпространяване на информация съобразно конкретните хипотези могат да се явят както индивидът, така и обществеността. Съображенията, които могат да бъдат открити в конкретната разпоредба целят закрила и на индивидуалното право, и на правото на обществото да бъде информирано.

От друга страна законодателният орган - парламентът, с приемането на ЗДДБДС е преценил, че с разрешаването на достъп до досиетата, удовлетворява значим обществен интерес. Това негово правомощие е в съгласие с правото на всеки български гражданин да търси, получава и разпространява информация.

2. Относно твърдението в искането на групата народни представители, че се нарушава правото на защита по чл. 56 от Конституцията. В ЗДДБДС няма разпоредби, които да преграждат правото на защита. Обратното, в чл. 4, ал. 3 от закона е дадена възможност след запознаване с документите, лицата да подадат възражение пред комисията. От друга страна правото на защита е гарантирано и по силата на прякото действие на Конституцията. И ако в ЗДДБДС няма изрична процедура, предвиждаща упражняването на това право, то правото на защита се реализира чрез съдебните органи. Всеки има право да потърси защита от съда на твърдяното от него право.

Правото на защита по чл. 56 от Конституцията има различни проявни форми - жалби до различни общински и държавни органи, устни или писмени възражения и обяснения, изслушване, обжалване на административните актове пред по-горестоящия административен орган, обжалване на административните актове по отношение на тяхната законосъобразност пред съда, предявяване на иски пред съда и обжалването им пред по-горна съдебна инстанция и пр. Изобщо проявните форми на правото на защита на гражданите по чл. 56 от Конституцията, когато са застрашени или нарушени техни права и законни интереси, могат да бъдат различни в зависимост от това, къде правото на защита се реализира. То е предоставено на всеки гражданин и може да бъде упражнено и пред държавни учреждения, включително и със съдействието на защитник (вж. Решение № 3 от 1994 г. по к.д. 1/94 г. на КС на РБ).

3. Относно твърдението за нарушаване на правата на личността. Повдигнатият въпрос обаче насочва към друг аспект от конституционно установените принципи, по който Конституционният съд се е произнесъл със своето решение № 7 от 1996 г. по к.д. 1/96 г. Когато се касае за „изказвания (мнения, факти, твърдения, информация), отнасящи се до политически фигури и държавни служители, и представляващи критика

спрямо тях, то тогава следва да се отдава приоритет на свободата на изразяване като конституиращ фактор на демократичния процес. От гледна точка да се изразява мнение ... - като част от публичната дискусия, изказванията, които засягат дейността на държавните органи или съставляват критика на политически фигури, държавните служители или правителството, заслужават по-високо ниво на защита. Оттук може да се заключи, че държавната власт като цяло, политическите фигури и държавните служители могат да бъдат подложени на обществена критика на ниво, по-високо от това, на което са подложени частни лица.

Като достига до този извод, Конституционният съд намира за необходимо да отбележи, че реализацията на това положение е въпрос на законодателна уредба...“.

Освен че изцяло ЗДДБДС осъществява хипотезата на горесцитираното решение, то и сами по себе си разпоредбите му не съдържат правни последици, пряко нарушаващи правата на личността (нито в трудовоправен, нито в личностен или семеен аспект).

Предвид горното, в заключение считаме, че искането за установяване на противоконституционност изцяло (на всички разпоредби на ЗДДБДС) не следва да бъде уважено.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:
 /Иван Костов/